

DİNİ ARAŞTIRMALAR

Ocak - Haziran 2022, Cilt: 25, Sayı: 62

ISSN: 1301-966-X

Tübitak/Ulakbim, TR Dizin tarafından dizinlenmekte olan
Dini Araştırmalar Dergisi, 31.10.2017 tarihinden itibaren
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL, ERIH PLUS,
PHILPAPERS: Bibliography of Philosophy,
BROWZINE Academic Journal Collections,
CROSSREF, İSAM Articles on Theology Database ile 11.11.2018
tarihinden itibaren ATLA Religion Uluslararası
indeksleri tarafından da dizinlenmektedir.



DİNİ ARAŞTIRMALAR

Cilt: 25 Sayı: 62
Ocak - Haziran 2022
Altı ayda bir çıkar

Yayın Türü

Yaygın ve Süreli

Dizgi

Leyla TAŞKESEN

Baskı

Uzun Dijital Matbaacılık
Zübeyde Hanım Mah. İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48
06070 İskitler / ANKARA
Tel: (0312) 341 36 67

Basım Tarihi

Haziran 2022
ANKARA

Yönetim Yeri

Cihan Sk. No: 37/1 Sıhhiye/ANKARA

İletişim

Dr. Fatma Çapcıoğlu
Adres: A.Ü. İlahiyat Fakültesi Beşevler/ Ankara
E posta: diniarastirmalar98@gmail.com
Web: dergipark.gov.tr/da

Posta Çeki Hesabı

Şahin Kızılabdullah adına 5791754
Bahçelievler/ANKARA

DİNİ ARAŞTIRMALAR

Hakemli Bilimsel Dergi

Altı ayda bir çıkar.

İmtiyaz Sahibi

Motif Yayıncılık Rek. Paz. ve Tic. Ltd. Şti. adına
Oğuzhan KUZUCU

Editör

Prof. Dr. Cemal TOSUN

Editörler Kurulu

Prof. Dr. Recai DOĞAN/Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Din Bilimleri Bölümü, Kırgızistan
Prof. Dr. Ahmet Nedim SERİNSU/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., Tefsir ABD, Ankara, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet Hikmet EROĞLU/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., Dinler Tarihi ABD, Ankara, Türkiye
Prof. Dr. Abdulkadir DÜNDAR/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Ankara/
Bozok Üniv. İlahiyat Fak. Yozgat Türkiye, Prof. Dr. Kamil ÇAKIN/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., Hadis
ABD, Ankara, Türkiye, Prof. Dr. Ş. Şule ERÇETİN/Hacettepe Üniv., Eğitim Fak., Eğitim Yönetimi ABD,
Ankara, Türkiye Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., Din Sosyolojisi ABD, Ankara,
Türkiye, Prof. Dr. Yıldız KIZILABDULLAH/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., Din Eğitimi ABD, Ankara,
Türkiye, Doç. Dr. Halide ASLAN/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Ankara,
Türkiye, Doç. Dr. Tuğrul YÜRÜK/Çukurova Üniv., İlahiyat Fak., Din Eğitimi ABD, Adana Türkiye
Doç. Dr. Rabiye ÇETİN/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., Kelam ABD, Ankara, Türkiye
Doç. Dr. Cemil KUTLUTÜRK/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., Dinler Tarihi ABD, Ankara, Türkiye
Doç. Dr. Ali ÇETİN/Kırıkkale Üniv. İslami İlimler Fak. Mantık Bilim Dalı, Kırıkkale, Türkiye, Dr. Carrie
York AL-KARAM/University of Iowa, Department of International Studies, Department of Religious
Studies, Iowa, US, Dr. Öğr. Üyesi Hüsamettin KARATAŞ/Fırat Üniv., İlahiyat Fak., Dinler Tarihi ABD,
Elazığ, Türkiye, Dr. Öğr. Üyesi Şahin KIZILABDULLAH/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., Dinler Tarihi
ABD, Ankara, Türkiye, Öğr. Gör. Dr. Fatma ÇAPCIOĞLU/Ankara Üniv., İlahiyat Fak., Din Eğitimi
ABD, Ankara, Türkiye, Dr. Emre ÜRER/Ankara Üniv., Tıp Fak., Çocuk Ergen Psikiyatrisi ABD, Ankara,
Türkiye, Ar. Gör. Dr. Vahdetin ŞİMŞEK/Kırıkkale Üniv., İslami İlimler Fak., Din Eğitimi, Kırıkkale,
Türkiye, Öğr. Gör. Adem ÇETİN, Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Türk İslam Sanatları Tarihi ABD,
Ar. Gör. Mehmet Enis SERİNSU, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Din
Bilimleri ABD, Ankara, Türkiye

Yazı İşleri Müdürü

Kaya KUZUCU

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Abdurrahman Küçük (Ankara Üniv.), Prof. Dr. Ahmet İnam (ODTÜ), Prof. Dr. Ali İsra Güngör
(Ankara Üniv.), Prof. Dr. Ali Rafet Özkan (Kastamonu Üniv.), Prof. Dr. Asım Yapıcı (ASB Üniv.),
Prof. Dr. Baki Adam (Ankara Üniv.), Prof. Dr. Durmuş Arık (Ankara Üniv.), Prof. Dr. Hüsnü Ezber
Bodur (Sütçü İmam Üniv.), Prof. Dr. Kazım Sarıkavak (Hacı Bayram Veli Üniv.), Prof. Dr. Kemal
Polat (Anadolu Üniv.), Prof. Dr. Mehmet Katar (Ankara Üniv.), Prof. Dr. Mehmet Özdemir (Ankara
Üniv.), Prof. Dr. Mustafa Erdem (Ankara Üniv.), Prof. Dr. Niyazi Akyüz (Ankara Üniv.), Prof. Dr.
Niyazi Usta (19 Mayıs Üniv.), Prof. Dr. Ömer Faruk Harman (İbn Haldun Üniv.), Prof. Dr. Ramazan
Buyrukçu (Süleyman Demirel Üniv.), Prof. Dr. Ramazan Uçar (Süleyman Demirel Üniv.), Prof. Dr. Sönmez
Kutlu (Ankara Üniv.), Prof. Dr. Talat Sakallı (Süleyman Demirel Üniv.), Prof. Dr. Yunus Apaydın (Erciyes
Üniv.), Prof. Dr. Dr. İbrahim Maraş (Ankara Üniv.), Prof. Dr. Yahya Michot "(Hartford Seminary Üniv.),
Prof. Dr. Hans-Georg Babke (Hildesheim Üniv.), Prof. Dr. Ebrahim Moosa (Notre Dome Üniv.), Prof. Dr.
Martin Thurner (Ludwig Maximillan Üniv.), Prof. Dr. M. Nazif Mohib Shahrani (Indiana Üniv.), Prof.
Dr. John Hare (Yale Üniv.), Prof. Dr. John Valk (New Brunswick Üniv.), Prof. Dr. Jules Janssens (Leuven
Catholic Üniv.), Prof. Dr. Frank Grifell (Yale Üniv.), Prof. Dr. Erdal Toprakçıyan (Tübingen Üniv.), Doç.
Dr. Zuhdija Hasanović (Sarajevu Üniv.), Doç. Dr. Yusuf Gökalep (Manas Üniv.), Doç. Dr. Cengiz Çuhadar
(Kastamonu Üniv.), Dr. Öğr. Üyesi Hakan Coşar (Kastamonu Üniv.), Doç. Dr. İbrahim Kaplan (Katip Çelebi
Üniv.), Dr. Öğr. Üyesi Murat Gökalep (Fırat Üniv.), Dr. Öğr. Üyesi Önder Bilgin (Akdeniz Üniv.)

Editör'den...

Dini Araştırmalar dergimizin 25. Cilt 62. sayısı ile siz kıymetli okuyucularımızla buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sayımızda 14 telif makale ve iki tanıtım yazımız bulunmaktadır. Sayının ilk makalesi “Parmenides'te Hakikat Yolu ve Mantık İlkeleri” başlığı ile Ali Çetin tarafından kaleme alınmıştır. Çetin makalesinde, Elea Okulu'nun kurucusu Parmenides'in Doğa Üzerine adlı ünlü şiirini esas alarak mantık ilkelerinin temel bazı kavramlarını irdelemekte, Parmenides'in ortaya koyduğu içeriğin, günümüzde de tartışılmaya devam ettiğine vurgu yapmaktadır. İkinci makalemiz Hatice Merve Çalışkan Başer'e ait. Yazar “Kastamonulu Osmanlı Âlimi Ballıklızade Ahmed Mâhir Efendi (1860-1925) ve Tefsirciliği” başlıklı makalesinde, son dönem Osmanlı âlimlerinden olan ve “Ballıklızâde” lakabıyla tanınan Ahmed Mâhir Efendi'nin tefsirciliğini, onun “Mu'cizât-ı Kur'âniyye” ve “el-Fâtıha fî Tefsîri'l-Fâtıha” isimli eserlerinden hareketle ortaya koymaya çalışmaktadır. “Afro-Amerikalı Yahudiler” başlıklı üçüncü makalenin yazarı ise Şahin Kızılabdullah'tır. Yazar, makalesinde Amerika'da Yahudilik hakkında kısa bilgi verdikten sonra, Siyahiler ile Yahudiler arasındaki münasebetleri ele almaktadır. Siyahi Yahudiler tarafından kurulan Yahudi grupları ve bu grupların diğer Yahudilerden farklı uygulama ve inançları ise makalenin temel vurgu noktasıdır. Dergimizin dördüncü makalesi “Fâtımî – İhşîdî İlişkileri” başlığı ile Furkan Erbaş'a aittir. Makalenin temel amacı, Fâtımî-İhşîdî ilişkilerinin İslâm dünyasındaki yansımalarını ve etkilerini ortaya koymaktır. Beşinci makalemiz ise “4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticilerinin Teknoloji Yeterlilikleri Hakkında Bir Karma Yöntem Araştırması” başlıklı bir alan çalışmasıdır. Yasemin İpek ve Ali Öncü tarafından kaleme alınan makalede, 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticilerinin teknolojik yetkinliklerinin ne düzeyde olduğu ve bu yetkinliği olumlu ya da olumsuz anlamda etkileyen faktörlerin neler olduğu sorusu çerçevesinde yapılan araştırmanın sonuçları paylaşılmaktadır. Nilüfer Öztürk Kocabıyık tarafından kaleme alınan altıncı makale ise “Kadı Siraceddin El-Urmevî'nin Metafizik Anlayışı ve Metafizik Kavramlara Yaklaşımı” başlığını taşımaktadır. Yazarın doktora çalışmasından üretmiş olduğu makalede, Urmevî'ye göre metafizik ilminin asli konumu ve metafizik kavramların onun düşüncesindeki anlamlarının neler olduğu belirlenmeye çalışılmaktadır. Nesim Aslantatar “Paul Draper, Agnostisizm ve Kötülük Problemi” başlıklı makalesinde ise genellikle ateizmin bir kanıtı olarak sunulan kötülük problemine Draper'in getirdiği farklı bakış açısını değerlendirmektedir. Yazar makalesinde Draper'in 'kötülük probleminden agnostisizme' geçişinin, 'kötülüğten ateizme' herhangi bir geçişten daha rasyonel olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Hamit Arbaş, “Hâverânnâme'ye Ait Bilinmeyen Bir Minyatür: Hz. Ali'nin Ejderha İle Mücadelesi” başlıklı makalesinde İbn-i Hüsâm Husafi'nin Hâverânnâme adlı eserinde yer alan beş minyatürü incelerken; Hasan Rıza Özdemir “Kur'an-

Fıtrat İlişkisi ve İnsanı Yöneten Değerler” başlıklı makalesinde Kur’an-fıtrat ilişkisi açısından insanın anlam arayışı bağlamında Kur’an’ın sunduğu temel değerleri incelemektedir. Sayımızın onuncu makalesi Mizanur Rahman tarafından İngilizce kaleme alınan ve yazarın doktora tezinden üretilen “The Role of Delawar Hossain Sayedee in the Qur’an Studies of Bangladesh” adlı makaledir. Bu makalede Bangladeş’te Kur’an-ı Kerim çalışmaları alanında Delawar Hossain Sayedee’nin rolü açıklanarak en önemli eseri olan “Kur’an’ı Kerim Tercümesi” kitabı öne çıkan bazı özellikleri ile değerlendirilmektedir. “Mekânsal Düzenliliklere Dayalı Tasarım Argümanı: William A. Dembski Örneği” başlıklı makalenin yazarı ise Ahmet Erkan’dır. Yüksek lisans tezinden ürettiği makalesinde Erkan, Dembski’nin mekansal düzenliliklere dayalı olan tasarım argümanının geçerliliği ve ikna ediciliğini konu edinmekte; bu argümanın evrim kuramı kaynaklı eleştiriler karşısında yeterince ikna edici olmadığını savunmaktadır. Kemal Coşkun’un makalesinin başlığı ise “Râşid Halifelerin İctihadlarına Sosyolojik Bir Bakış” tır. Yazar, makalesini Müslüman toplumların idari ve içtimai teşekkülünde halife ictihadlarının etkisi ve sosyolojik veçheleri nelerdir sorusu üzerine kurgulamaktadır. “İki Kadın, Tek Acı: Hânsâ ve Antigone” adlı makalenin yazarları ise Nilüfer Topal ve Ömer Acar’dır. Makalede ağıtlarıyla Cahiliye ve İslami dönemde adından çokça söz ettirmiş el-Hânsâ ile Sofokles’in ünlü tragedyasının kahramanı Antigone, hayat hikâyeleri ve karakterlerine şekil veren trajik olaylar çerçevesinde incelenmekte; bu iki kadının hikayelerindeki benzerliklere dikkat çekilmektedir. Son olarak Muhammet Sacit Kurt “Türkiye’de Kur’an Üzerine Yazılmış Makalelerin Sayısal Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi (1930-2015)” başlıklı makalesinde Türkiye’de Kur’an üzerine yazılmış makaleleri çeşitli yönleriyle ele almaktadır.

Telif makaleler haricinde 62. sayımızda iki de tanıtım yazısı bulunmaktadır. İlk tanıtım yazısında Melek Demirdöğen, yazar Northrop Frye’in, “Kitab-ı Mukaddes’in Batı Dil, Edebiyat, Kültür, Düşünce ve Medeniyet Tasavvuruna Etkisi” adlı eserini değerlendirmektedir. Vahdettin Şimşek ise yazısında “Sharing Worldviews: Learning in Encounter for Common Values in Diversity (WEL)/ Erasmus+ KA220-HED- Yükseköğretim Alanında İşbirliği ve Ortaklık Projesi” ni tanıtılmaktadır.

62. sayımızın siz değerli okurlarımızla buluşmasına kaleme aldıkları yazıları ile katkı sağlayan yazarlarımıza, bu yazıları titizlikle okuyan hakemlerimize ve editörler kuruluna çok teşekkür ederiz. Ayrıca dergimize gelen makalelerin yayınlanmasına kadar geçen süreçte üstün gayretleriyle destek veren genç akademisyen arkadaşlarımız, Vahdettin Şimşek, H. Erva Uçak ve Cihat Ekiz’e teşekkür ederiz. Nice sayılarımızda sağlıklı görüşmek dileğiyle...

Dini Araştırmalar Dergisi Editörü

Prof. Dr. Cemal TOSUN

İÇİNDEKİLER

9 • Ali ÇETİN

PARMENİDES’TE HAKİKAT YOLU VE MANTIK İLKELERİ
The Way of Truth and Principles of Logic in Parmenides

33 • Hatice Merve ÇALIŞKAN BAŞER

KASTAMONULU OSMANLI ÂLİMİ BALLIKLIZADE AHMED MÂHİR EFENDİ
(1860-1925) VE TEFSİRCİLİĞİ
*Ottoman Scholar from Kastamonu Ahmed Mâhir (1860-1925) Efendi and his Tafsir
Methodology*

59 • Şahin KIZILABDULLAH

AFRO-AMERİKALI YAHUDİLER
Afro-American Jews

83 • Furkan ERBAŞ

FÂTİMÎ-İHŞİDÎ İLİŞKİLERİ (323-359/935-970)
Fatimid-Ihshidi Relations (323-359/935-970)

111 • Yasemin İPEK - Ali ÖNCÜ

4-6 YAŞ KUR’AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN TEKNOLOJİ YETERLİLİKLERİ
HAKKINDA BİR KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI
A Mixed Methods Study on Technology Competencies of 4-6 Age Quran Course Instructor

149 • Nilüfer ÖZTÜRK KOCABIYIK

KADI SİRACEDDİN EL-URMEVÎ’NİN METAFİZİK ANLAYIŞI VE
METAFİZİK KAVRAMLARA YAKLAŞIMI
*Qadî Sirâj Al-Din Urmawî’s Understanding of Metaphysics and His Approach to
Metaphysical Concepts*

173 • Nesim ASLANTATAR

PAUL DRAPER, AGNOSTİSİZM VE KÖTÜLÜK PROBLEMİ
Paul Draper, Agnosticism and the Problem of Evil

197 • Hamit ARBAŞ

HÂVERÂNNÂME’YE AİT BİLİNMEYEN BİR MİNYATÜR:
HZ. ALİ’NİN EJDERHA İLE MÜCADELESİ
An Unknown Miniature in Hâverânnâme: Ali’s Battle with a Dragon

221 • Hasan Rıza ÖZDEMİR

KUR'AN-FITRAT İLİŞKİSİ VE İNSANI YÖNETEN DEĞERLER

The Relationship with the Qur'an Fitrat and the Values of Managing Humanity

245 • Mizanur RAHMAN

THE ROLE OF DELAWAR HOSSAIN SAYEDEE IN THE QUR'AN STUDIES OF BANGLADESH

Bangladeş' deki Kur'an Çalışmalarında Delawar Hossain'in Rolü

269 • Ahmet ERKAN

MEKÂNSAL DÜZENLİLİKLERE DAYALI TASARIM ARGÜMANI:
WILLIAM A. DEMBSKI ÖRNEĞİ

Design Argument Based on Spatial Regularities: William A. Dembski Example

291 • Kemal COŞKUN

RÂŞİD HALİFELERİN İCTİHADLARINA SOSYOLOJİK BİR BAKIŞ

Sociological Overview of the Ijtihads of the Rashid Caliphs

315 • Nilüfer TOPAL - Ömer ACAR

İKİ KADIN, TEK ACI: HANSĀ VE ANTIGONE

Two Women, One Pain: Al-Khansā and Antigone

335 • Muhammet Sacit KURT

TÜRKİYE'DE KUR'AN ÜZERİNE YAZILMIŞ MAKALELERİN SAYISAL OLARAK İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ (1930-2015)

A Quantitative Analysis and Evaluation of Articles Written on the Qur'an in Turkey (1930-2015)

355 • Melek DEMİRDÖĞEN

KİTAP TANITIMI

Kitab-ı Mukaddes'in Batı Dil, Edebiyat, Kültür, Düşünce ve Medeniyet Tasavvuruna Etkisi

359 • Vahdeddin ŞİMŞEK

PROJE DEĞERLENDİRME

Sharing Worldview: Learning in Encounter for Common Values in Diversity (WEL)
Erasmus+ KA220-HED- Yükseköğretim Alanında İşbirliği ve Ortaklık Projesi